

Opiskelijan hyvinvointipalveluiden alueyhteistyö

Rakenteita yhteiselle työlle

Näkökulmia ja odotuksia opiskelijan palveluiden järjestämiseen

Vuorovaikutuksellinen alueellinen prosessi

Johdanto

Johdattelua alueelliseen hyvinvoivien oppimisympäristöjen ja oppilas- ja opiskelijahuoltotyön kehittämiseen

Tässä julkaisussa kuvataan oppilaitosten ja kuntaorganisaatioiden yhteistyön rakentumista 1.8.2014 voimaantulevan uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämällä tavalla. Kehittämistyön tavoitteena on ollut luoda pohjaa ja koota näkökulmia:

- alueen oppilaitosten yhteistyölle yhteisöllisen hyvinvointityön kehittämisessä
- hyvinvointipalveluiden rakentamiselle kunnissa
- toimijoiden väliselle yhteistyölle.

Kehittämistyö on tehty Validia Ammattiopiston koordinoimana alueellisena yhteistyönä Keski-Uudellamaalla. Julkaisu on osa Saku ry:n hallinnoimaa Arjen arkki –hanketta (Opetushallituksen ESR-hanke). Validia ammattiopisto tuotti hankkeessa myös toisen julkaisun: Yhteisöllisen Hyvinvoivan oppimisympäristön toimintamalli, jossa kuvataan monialainen ja moniammatillisen yhteisöllinen toimintatapa ja sen kehittäminen Validia ammattiopistossa.

Nuorten hyvinvointi ja kouluviihtyvyys ovat saaneet laajasti julkista huomiota viime vuosina. Kansallisella tasolla koulujen ja oppilaitosten hyvinvointityön kehittämistä on edistetty ohjelmallisesti erilaisin keinoin. Lainsäädännöllistä ja opetussuunnitelmallista ohjausta on vahvistettu. Eduskunta hyväksyi elokuun 2014 alussa voimaan tulevan Oppilas- ja opiskelijahuoltolain. Opetushallitus julkaisi keväällä 2014 sekä perusopetusta, lukiokoulutusta ja toisen asteen ammatillista koulutusta koskevat opetussuunnitelman tai tutkintojen perusteet oppilas- ja opiskelijahuollon osalta. Vuonna 2013 Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toteuttivat yhteistyössä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa tutkimuksen 'Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisaktiivisuus oppilaitoksessa.

Keski-Uudellamaalla opiskelee toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa noin 8000 16 – 25 – vuotiasta nuorta. Suurin osa toisen asteen ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista asuu alueella. Koska heidän palvelunsa järjestää sekä heidän asuinkunnissaan että oppilaitosten sijaintipaikkakunnilla, luonnollinen lähestymistapa opiskelijoiden hyvinvointipalveluiden kehittämiseksi oli alueellinen lähestymistapa.

Hankkeen aikana osallistettiin alueen eri toimijoita pohtimaan nuorten opiskelua tukevien hyvinvointipalveluiden järjestämiseen liittyviä kysymyksiä. Hankkeen aikana kuultiin alueen virkamiehiä, oppilaitosten johtajia ja esimiehiä, työntekijöitä, opiskelijoita ja heidän huoltajiaan. Hankkeen aikana alueella oli käynnissä myös muita hankkeen aihepiiriä sivuavia hankkeita, kuten Laurea Hyvinkään toteuttama Osallistava opintojen aloituksen tuki (ESR) sekä HUSin Hyvinkään sairaanhoitopiirin lasten ja nuorten nuorisopsykiatrian hoitopolkujen kuvaus.

Hankkeen aikana kunnissa oli meneillään kuntaliitoksiin liittyviä selvityksiä. Myös ns. sote-uudistukseen liittyvä kansallinen keskustelu oli meneillään, mikä osittain vaikeutti opiskelijoiden palveluiden järjestämisestä käytävää keskustelua. Kuntien sivistystoimenjohtajat nostivat erityisenä odotuksena hankkeelle työntekijöiden kokoamisen asian äärelle. Tämän mukaisesti hankkeessa edettiin. Hankkeen aikana onnistuttiin saattamaan toimijoita yhteen ja nostamaan osallistavien toimintatapojen kautta esiin keskeisimpiä muutosprosessiin liittyviä elementtejä. Hanke on toiminut erityisesti työntekijöiden ääntä muutoksessa esiinnostavana prosessina.

Hanke vahvisti alueen ammatillisten oppilaitosten keskinäistä yhteistyötä opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä. Yhteistyö on edistänyt uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanoa oppilaitoksissa, tarjonnut oppilaitosten erilaisista vahvuuksista nousevia virikkeitä oppilaitosten kehittämistyölle ja sen aikana on syntynyt myös uusia aloitteita yhteiselle kehittämistyölle tulevaisuudessa.

Haluan kiittää erityisesti Hyriää, Keudaa ja Seurakuntaopistoa hyvästä yhteistyöstä projektin aikana. Lisäksi haluan kiittää asiantuntija Tapio Kymäläistä Humap Oy:stä innostavasta ja raikkaasta sparrauksesta systemisessä kehittämistyössä.

Minna Lumme 18.6.2014
Koulutusjohtaja
Validia Ammattiopisto

saku

Työterveyslaitos

Järvenpään
koulutuskeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

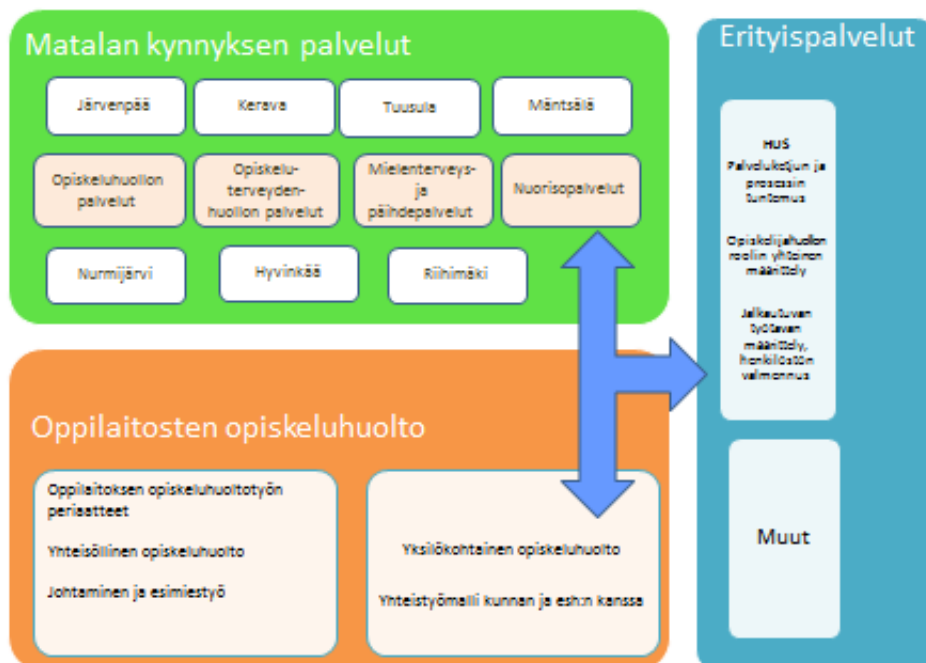
Rakenteita yhteiselle työlle

Hankkeen aikana on kehittynyt ja kehitetty erityisesti uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämiä rakenteita. Hankkeen aikana myös muut tahot ovat kuvanneet nuorten hyvinvointipalveluiden palvelukokonaisuutta. HUSin Hyvinkään sairaanhoitopiiri on tehnyt perustavanlaatuisen alueellisen kuvauksen lasten ja nuorten nuorisopsykiatrian hoitopoluista, jolla on vahva rajapinta oppilaitosten opiskeluhuoltotyön kanssa. Tässä prosessissa on ollut mukana koulutuksen järjestäjien ja hankkeen edustus.

Hankkeen alkuvaiheessa koulutuksen järjestäjät ja alueen kunnat eivät vielä olleet käyneet juurikaan vuoropuhelua opiskelijoiden hyvinvointipalveluihin liittyen. Osallistavan alueellisen prosessin aikana tiedotettiin alueen sivistystoimenjohtajia tulevasta oppilas- ja opiskelijahuoltolaista ja kuntien päällikkötasoa kuultiin heidän näkemyksistään. Hankkeen aikana suurin osa alueen kunnista ja koulutuksen järjestäjistä on organisoitunut yhteistyötä. Kunnissa oli jo hankkeen alkaessa olemassa erilaisia sisäisiä hallintokuntarajat ylittäviä rakenteita ja perusopetuksen opiskeluhuollon työntekijöillä oli alueellista yhteistyötä. Hankkeen aikana on noussut esiin erityisesti kysymys siitä, millä foorumeilla organisaatioiden välistä keskustelua käydään ja kuka on vastuussa näiden foorumeiden organisoimisesta.

Hankkeen aikana muotoutui kuva opiskeluhuoltotyön alueellisesta rakenteesta. Kuvaan on yhdistetty myös muissa hankkeissa saatua tietoa.

Opiskeluhuoltotyön alueellinen rakenne

Kuva 1. Oppilaitosten opiskeluhuoltotyön, kuntien järjestämien matalan kynnyksen palveluiden ja erityispalveluiden muodostama palvelukokonaisuus.

Opiskeluhuollon ohjausryhmät

Osallistavan alueellisen prosessin aikana tiedotettiin alueen sivistystoimenjohtajia tulevasta oppilas- ja opiskelijahuoltolaista. Kuntien päällikkötasoa kuultiin osallistavan prosessin aikana. Eduskunnan hyväksyttyä uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain alueella alettiin keskustella siitä, miten uuden lain edellyttämät koulutuksen järjestäjän ohjausryhmät alueella organisoitaisiin. Esimerkiksi Järvenpäässä, jonka alueella sijaitsee useampi toisen asteen ammatillinen oppilaitos, on päädytty yhteiseen koulutuksen järjestäjien ohjausryhmän perustamiseen. Järvenpään kaupunki toimii ryhmän puheenjohtajana.

Hyvinkäällä toimi jo hankkeen alkaessa kaupungin 0 – 25 –ryhmä, joka on lasten ja nuorten palveluiden johtoryhmä. Hankkeen aikana Hyvinkäällä on päätetty, että lasten ja nuorten palveluiden johtoryhmä toimii myös uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämänä koulutuksen järjestäjien ohjausryhmänä.

Osassa kunnista on yleissivistävän koulutuksen puolella toiminut ns. kaupunkitason oppilashuoltoryhmiä. Vastaava rakenne tullaan käynnistämään osassa kuntia. Tulevaisuudessa tullaan kokeilemaan myös ns. laajennettuja kaupunkitason opiskeluhoollon ryhmiä, joissa on sekä yleissivistävän että ammatillisen koulutuksen, opiskeluterveydenhuollon ja kunnan järjestämien psykologi- ja kuraattoripalveluiden edustus.

Oppilaitostason ohjausryhmät

Oppilaitokset perustavat omat oppilaitostason ohjausryhmät. Näiden ryhmien lakisääteinen tehtävä on kehittää sisäisesti oppilaitoksen opiskeluhoollotyötä. Lisäksi näiden rakenteiden toivotaan olevan niveltävä rajapintarakenne kunnan palveluiden kanssa. Keudassa, jolla sijaitsee toimipisteitä kuudessa eri kunnassa, ryhmä on tärkeä oppilaitoksen kokonaisuuden muodostamisessa. Invalidiliiton

Oppilaitosten keskinäinen kehittämistyö

Alueella sijaitsevat toisen asteen ammatilliset oppilaitokset ovat tehneet jo aikaisemmin yhteistyötä alueen opiskelijahyvinvointityön kehittämiseksi. Hankkeen aikana yhteistyö on jälleen tiivistynyt. Hankkeen aikana on korostunut yhteisen asiantuntemuksen kokoamisen vahvistava merkitys. Yhteistyössä on suunniteltu uuden lain eniten säätelemiä yksilölähtöisen opiskeluhoollotyön menettelytapoja. Lisäksi yhteistyössä on suunniteltu kuntien kanssa tehtävää yhteistyötä. Yhteistyö on tiivistynyt edelleen innostukseksi jatkaa yhteistä kehittämistyötä ja osa oppilaitoksista aloittaa syksyllä 2014 Opetushallituksen rahoittaman yhteisen Osallistuva hyvinvoiva oppimisympäristö (OHO) –hankkeen.

Erikoissairaanhoidon kehittämis ehdotukset uusiksi toimintatavoiksi

Helsingin yliopistollisen keskussairaalan nuorisopsykiatrian hoitopolkutyöryhmässä on tehty ehdotus seuraavista toimenpiteistä yhteistyön ja palveluiden kehittämiseksi alueen perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten kanssa:

1. Koulutus opettajille, opiskeluhoollon, perusterveydenhuollon, lastensuojelun ja nuorisotyön tekijöille
2. Matalan kynnyksen puhelinkonsultaatio. Opiskeluhoollon työntekijöiden konsultatiiviset työnohjukset. Jokaiselle koululle nimetty esh:n työntekijä. Lääkäreiden säännölliset konsultaatioajat.
3. Yhteistyö oppilaitosten opiskeluhoollon kanssa. Kutsuttuna mukana nuoren työntekijä esh:sta oppilashuoltotyöryhmän moniammatillisessa yksilökohtaisessa tiimissä. Liikkuvan työryhmän Varhain –verkostotyökonsultaatio. Opiskeluhooltoryhmien jäsenten tapaaminen huolen herätessä yksittäisestä/yksittäisistä nuorista. Tavoitteena tunnistaa ja ohjata hoitoon mahdollisimman varhain vakavasta mielenterveyshäiriöstä kärsivät nuoret.
4. Maestro –työn vakiinnuttaminen kouluissa. Ryhmien menetelmätyönohjaus.

Odotuksia ja näkökulmia opiskelijoiden palveluiden järjestämiseen

Vuoropuhelua koulutuksen järjestäjien johdon ja sidosryhmien välillä

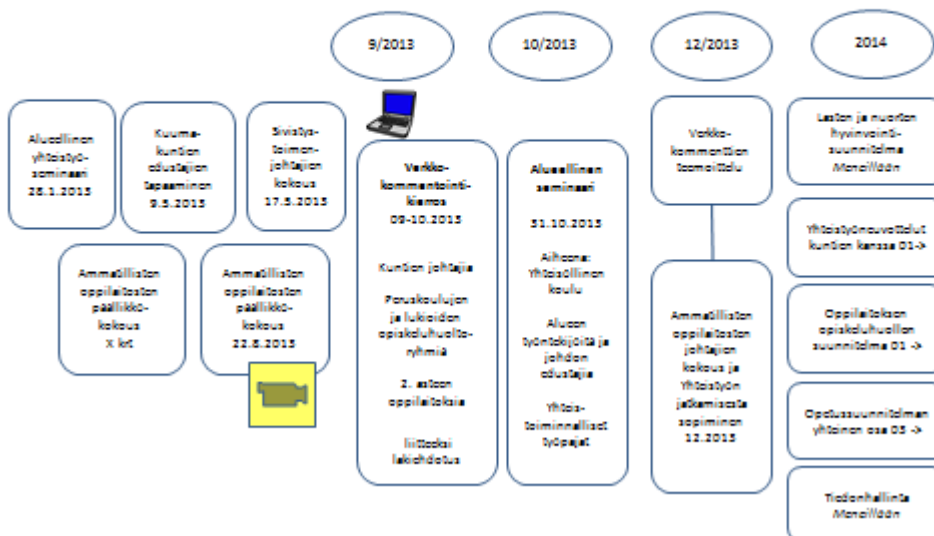
Alueelliseen työskentelyyn osallistui laajasti Keski-Uudenmaan alueella työskenteleviä opiskeluhuollon parissa työskenteleviä työntekijöitä ja heidän muodostamiaan tiimejä, alueen virkamiehiä ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten palveluista vastaavia esimiehiä.

Alueellinen työskentely rakentui kahdesta hankkeen aikana toteutetusta osallistavasta seminaarista, verkossaa tapahtuvasta sisältöä rikastavasta ja kommentoivasta vuorovaikutuksesta ja sidosryhmien keskinäisestä kehittämistyöstä. Työskentely on jäsennetty kuvassa 2.

Verkkokeskustelussa esiin noussut aineisto teemoiteltiin ja sen pohjalta jatkettiin työskentelyä toisessa alueellisessa seminaarissa.

Alueellinen työskentely rakentui kahdesta hankkeen aikana toteutetusta osallistavasta seminaarista, verkossa tapahtuvasta sisältöä rikastavasta ja kommentoivasta vuorovaikutuksesta ja sidosryhmien keskinäisestä kehittämistyöstä. Työskentely on jäsennetty kuvassa 2.

Alueellinen oppilas- ja opiskelijahuoltotyön kehittämisen prosessi

Kuva 2. Alueellinen kehittämisprosessi.

Alueellinen työskentely nosti esiin seuraavat teemat:

1. Johtaminen, prosessin johtaminen, erilaisten suunnitelmien ja lainsäädännön integroiminen, tahtotila, aloitteellisuus
2. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuollon suunnitelman laatiminen
3. Yhteys lastensuojelulain mukaiseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan
4. Tiedonsiirto, tietosuojat, tietojenkäsittely ja rekisterit
5. Ennaltaehkäisevä työ ja yhteisöllisyys
6. Toimintakulttuurin kehittäminen
7. Opiskeluhoitoryhmän työn organisointi ja uudistaminen, vastuiden määrittely
8. Yhteistyö kunnan ja oppilaitoksen välillä
9. Osallistava suunnitelman tekeminen
10. Lasten ja nuorten äänen kuuleminen – Mitä he odottavat hyvinvoinnin tuelta?
11. Oppilaitoksen henkilökunnan opiskeluhuollollisen osaamisen lisääminen
12. Alueellisen ammatillisen yhteistyön vahvistaminen
13. Henkilöstökysymykset – työn jatkuvuus, kelpoisuudet, rekrytointi, osaaminen

Palveluiden järjestäminen – kunnan ja koulutuksenjärjestäjän yhteistyö

Alueellisen työtavan, riittävän yhdenmukaisten toimintakäytänteiden ja alueellisen palveluiden tuntemuksen merkitys korostuu erityisesti ohjattaessa opiskelijoita siirtymävaiheissa. Keskustelussa on nostettu esiin kysymys siitä, onko tahtotilaa tarkastella asiaa alueellisesti opiskelijan tai asiakkaan näkökulmasta. Alueellinen tarkastelutapa nostaa esiin kysymyksen alueella opiskelevien nuorten yhdenvertaisesta asemasta palveluiden saatavuudessa ja riittävydessä, mikäli jokainen koulutuksen järjestäjä neuvottelee omat resurssinsa.

Seminaarissa nostettiin esiin kysymys siitä, **miten oppilas- ja opiskelijahuoltotyötä viedään kokonaisuutena yli hallintorajojen eteenpäin.** Hankkeen alkaessa oli epäselvää, mitä, kenen ja miten pitäisi toimia. Mikä on kunnan vastuulla? Miten uumoillut uudet palvelut rahoitetaan? Keskusteltiin kuntien suurista eroista opiskeluhuollon palveluiden järjestämisessä. Myös kunnan sisällä palvelut vaihtelivat suuresti eri-ikäisten lasten ja nuorten kesken. Osallistujat kysyivät, miten resurssit tulisi jakaa? Koska ammatilliset oppilaitokset ovat rahoittaneet psykologi- ja kuraattoripalvelut opetuksesta, ei voida ajatella siirrettävän koulutukseen tarkoitettuja resursseja kunnille opiskeluhoitopalveluiden järjestämiseen.

Keskustelussa nostettiin esiin kysymys siitä, miten laaja kuntayhtymä sovittaa yhteen ja järjestää opiskeluhuollon, kun on monia kuntia omistajina ja oppilaitoksella on toimintaa monen kunnan alueella? Kunnat ovat myös erilaisessa asemassa sen suhteen, kuinka paljon toisen asteen oppilaitoksia ja opiskelijoita paikkakunnalla (vrt. esimerkiksi Järvenpää ja Nurmijärvi).

Yhteisillä foorumeilla heräsi toiveita alueellisesta toimintamallista, jota voitaisiin tarvittaessa levittää valtakunnallisesti. Keskustelussa todettiin, että paikalliset mallit ja suunnitelmat säilyttävät edelleen sirpaleisuutta. Osallistujat toivat esiin unelman siitä, että olisi mahdollista mallintaa toimintamallia yhteistyössä mallintamisen ja palvelukokonaisuuksien kehittämisammattilaisten kanssa.

Oppilaitoksissa oli havaittavissa jäänteitä aikaisemman lainsäädännön pohjalta. Todettiin, että uuden terveydenhuoltolain ja neuvola-, kouluterveydenhuoltoa ja opiskeluterveydenhuoltoa koskevan asetuksen perusteella oppilaitoksissa ei tulisi olla terveydenhuollon lainsäädännön alaista toimintaa oppilaitoksen vastuulla.

Osa henkilöstöstä koki siirtymisen mahdollisesti kunnan työntekijöiksi olevan hyvä ratkaisu. Osa työntekijöistä pitää myönteisenä sitä, että siirtymällä omien hallintokuntien työntekijöiksi hallintokunnan ja sen esimiesten sisällöllinen asiantuntemus on vahvempaa.

Oppilaitosten, opiskeluhuollon ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstön osaamisen kehittämistarpeet

Seminaarin osallistajat käsittelivät nuorten hyvinvointipalveluiden kehittämistä. He nostivat esiin kysymyksen siitä, miten opiskelijat huomioidaan palveluiden kehittämissä. Osallistajat keskustelivat monialaisesta työstä ja oppilaitosten monialaisten oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmien toimintatapojen uudistamisesta. Osallistujien näkemyksen mukaan olisi erityisen tärkeää saada 'ketjut kuntoon' oppilaitosten ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Opiskelijoiden tarpeina osallistajat nostivat esiin erityisesti seuraavia kysymyksiä:

Opiskelijat tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa opiskelu- ja elämänhallintataitojen kehityksessä.

Osallistujien mukaan olisi tärkeää **vahvistaa**

opiskelijaryhmiä opiskelun sosiaalisena voimavarana. He toivat esiin talous- ja velkaneuvonnan tarpeen osana opiskelijapalveluita.

Opiskelijaryhmät opiskelun sosiaalisena voimavarana

Oppilaitosten **toimintakulttuuri edellyttää uudistusten myötä kehittämistä.** Osallistajat ilmaisivat odottavansa johdon tukea siinä, että jokainen koulun työntekijä mieltää itsensä myös kasvattajaksi. Oppilaitosten hyvinvointisuunnitelmat tai opiskeluhuollon suunnitelmat nähtiin tärkeinä keinoina ilmaista oppilaitosten hyvinvointityön tahtotila. Yhteisöllisyyden toivotaan toteutuvan myös pedagogisissa ja työyhteisön toimintatapoja koskevissa ratkaisuisa. Muutos edellyttää myös tukea esimerkiksi työnohjauksen muodossa.

Missä olemme nyt?

Kunnilta odotetaan linjausta palvelutasosta. Mitä palveluita toteutetaan ja millaisissa rakenteissa?

Osallistujien mukaan **olemme vanhoista käytänteistä**

luopumisen äärellä. Osallistajat toivovat, että

uudistusten yhteydessä olisi **kyky olla takertumatta**

vanhoihin ja ei toimiviin rakenteisiin ja toimintakäytänteisiin. Toivotaan vanhasta luopumisen taitoa ja ennakkoluulottomuutta ja avoimuutta tarttua uusiin ideoihin. Keskustelussa korostetaan **opiskelijoiden oikeutta yhdenvertaisiin palveluihin koulutuksenjärjestäjästä tai kotikunnasta riippumatta.** Osallistajat toivovat, että kehitystyötä ja keskustelua ei toteuteta liian pienessä piirissä.

Vanhoista käytänteistä luopuminen

Osallistujien mukaan **toimintaympäristön kompleksisuus vaikuttaa kehittämistyöhön**.

Tilanteeseen ei ole olemassa yhtä yksittäistä ratkaisua.

Toimijoita on paljon, opiskelijamäärät ovat suuria ja opiskelijoiden tarpeet ovat yksilöllisiä. Osallistujien mukaan tarvitaan rakenteita, mutta **rakenteiden sisällä**

tulisi olla joustoa, koska on erilaisia tarpeita. Useat osallistujat toivat esiin **nuorten äänen kuulemisen kehittämistyössä**. Myös **huoltajien osallistumista** kaivataan.

Nuorten äänen kuuleminen

Osallistujat kokevat, että ruohonjuuritasolla toimijoilla on **yleisellä tasolla samansuuntaiset tavoitteet**, mutta tavoitteiden määrittelyä pidetään

tärkeänä. **Opiskelijälähtöisyyttä ja oikeudenmukaisuutta** toivotaan **jaettaessa resursseja**.

Keskustelussa toivotaan **ratkaisukeskeistä lähestymistapaa**.

Resurssien niukkuuteen kohdentuvan keskustelun sijaan toivotaan kysyttävän, miten niukat ja niukkenevat resurssit käytetään parhaalla mahdollisella tavalla. Osallistujat kysyvät myös sitä, miten alueellisuus voisi olla konkreettista ja merkityksellistä opiskelijoiden ja työntekijöiden arjessa. Monen kunnan alueella sijaitsevien oppilaitosten tilanne koetaan ongelmalliseksi. Tästä nousi kysymys siitä, mikä taho on vastuussa yhteistyöstä ja aloitteellisuudesta yhteistyön organisoimiseksi. Oppilas- ja opiskeluhoitolakiin liittyvän myöhemmän käsittelyn yhteydessä tähän on jo saatukin vastauksia.

Ratkaisukeskeinen lähestymistapa

Osallistujat tuovat esiin toivomuksen siitä, että erilaisuus nähtäisiin yhteisöllisen kehittämisen voimavarana.

Henkilöstöllä on liittynyt prosessiin myös omia huolenaiheitaan. Heillä on huoli oman työn jatkuvuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksien pienenemisestä.

Mistä olemme tähän tulleet?

Osallistujat nostivat esiin kokemuksen siitä, että vaikka heikkoja signaaleja tulevaisuuden kehittämistarpeista on tunnistettu, **kentän koetaan olevan hajallaan**.

Tilanteen johtaminen edellyttää suuntaviivojen määrittelemistä ja johtajuutta. Muutos edellyttää myös uskallusta johtajuuden ottamiseen.

Osallistujien mukaan pyrkimys on organisaatioissa ollut samaan, mutta toteutustavat vaihtelevat. Nyt haluttaisiin nähdä laajemmin ja valmiutta yhdenmukaisempaan tavoitteelliseen työskentelyyn koetaan olevan.

Suuntaviivojen määritteleminen

Keskustelussa kysytään, **kuinka paljon opiskeluhoollon järjestämisessä korostetaan yksilökeskeisiä toimintatapoja yksilöllisten opintopolkujen näkökulmasta vai nostetaanko enemmän yhteisöllistä näkökulmaa esiin?**

Missä haluan, että olemme kahden vuoden kuluttua?

Toivotaan, että **aluetasolla muodostetaan peruspalvelutaso**, joka räätälöidään yksikkötasolla omiin tarpeisiin. Toivotaan **kuntarajat ylittävää hyvinvointia**. Toivotaan **palveluiden ja**

toiminnan koordinoitua, yhteisiä toimintatapoja ja periaatteita. Toivotaan **monialaisuutta ja hallinnonalojenvälisyyttä**, yhteistä havainnointia ja yhteistä tulkintaa. Osallistujien mielestä nuorten näkökulmasta hänen saamansa tuen tulisi näyttäytyä samanlaisena ja osallistujat toivovatkin **palvelukuvauksia ja mallinnettuja asiakasprosesseja**. Osallistujat kannustavat seutukunnalliseen rakenteiden tarkasteluun ja kysyvät, kenellä on tieto ja tahtotila. Osallistujat sanovat, että rakenteet ovat ihmisten luomia ja että ne voisivat olla toisenlaisiakin. Osallistujat odottavat tilanteen arviointia. Mitä olisi hyvä säilyttää ja mitä muuttaa. Toivotaan **yhteiskehittämistä**, sitä, että ei käytetä voimavaroja saman asian kehittämiseen eri puolilla.

Yhteiskehittäminen

Toivotaan kykyä kyseenalaistaa ja avoimesti käsitellä asioita. Käytännössä päättäjien ja hallinnonalojen tulisi istua saman pöydän ääreen. Toivotaan **kuntien edustajien osallistuvan vuorovaikutukseen kertomalla omista näkemyksistään**. Tulisi luoda **etenemiselle toimintapolkuja**. Osallistujien mielestä tulisi olla **rohkeutta tehdä päätöksiä** seutukunnallisesti ja kunnallisesti. Osallistujat tuovat esiin, että jo koulupudokkuuden rahallisten seuraamusten suuruuden vuoksi tulisi olla yhteistä tahtotilaa vaikuttaa koulutuksen keskeyttämisen ehkäisemiseen.

Kuntien edustajien vuorovaikutus

Prosessiin osallistuneet toivovat, että lähivuosina on mahdollisuus jakaa **yhteistä onnistumista**. Toivotaan kehittämistä edistävien työtapojen käyttämistä. Toivotaan **opiskelijoiden onnistuvan** opinnoissaan entistä paremmin kehittyvien työtapojen myötä. Toivotaan työntekijöiden kokevan onnistumista työssään. Lisäksi toivotaan uudistusten olevan myös **taloudellisia onnistumisia** ja onnistuneen johtamisen tulosta. Osallistujat toivovat **oppilaitosten ja kunnan johdon yhteistyön tiivistyvän** konkreettilla tasolla. Toivotaan myös asiakaslähtöisten palveluiden järjestämisen suunnittelua yhdessä kunnan ja oppilaitosten kesken.

Oppilaitosten ja kunnan johdon yhteistyö

Osallistujat haluavat saada kokea **monialaisen yhteistyön saumattomuutta**. Toivotaan **verkostoitumisen ja osaamisen jakamisen vahvistuvan**. Toivotaan kuntarajoja ylittävää yhteistyötä ja avointa hyvien käytäntöjen jakamista. Erityistoimijat ovat tarjoutuneet ja niiden myös odotetaan jalkautuvan osaamista vahvistaviin työtapoihin (Kalliomaan sairaalakoulu, Validia Ammattiopisto, HUS). Osallistujien keskustelusta kuului myös **dialogin ja arvokeskustelun kaipaus**.

Monialaisen yhteistyön saumattomuus

Jokainen työntekijä vastuussa omasta **ammattillisesta kehittymisestään**. Työntekijöiden tapaamiset kunnan oppilaitosten kesken; työntekijät tuottavat uusia tapoja organisoida työtään, painotusalueet.

Osallistujat toivovat lähivuosien jälkeen saavansa kokea **työniloa**. He toivovat sekä työntekijöiden että johdon **kohtaamista ja sitoutumista**. He toivovat, että ymmärrys omasta ja toisen tehtävästä on lisääntynyt. Lisäksi heillä on toive siitä, että **kokemus ja luottamus asioiden hoitumiseen on lisääntynyt**.

Kohtaaminen ja sitoutuminen

Vuorovaikutuksellinen alueellinen prosessi

Osallistavan työskentelyn menetelmäkuvaukset

Alueellinen työpajaseminaari 1.

Seminaari kestää iltapäivän klo 13.00-15.00

Alueellisen seminaarin tavoitteena on koota kuntien ja koulutuksen järjestäjien sekä opiskelijahuollon ja opiskeluterveydenhuollon johtoa ja esimiehiä yhdessä valmistautumaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain uudistukseen. Tarkoituksena on keskustella lakiuudistuksen palveluiden järjestämiselle asettamista haasteista, alueellisen yhteistyön mahdollisuuksista, koulutuksellisista tarpeista ja muista mahdollisesti esiin tulevista kysymyksistä.

Keskustelujen pohjustukseksi käydään esittelypuheenvuoroja seuraavista teemoista:

- oppilas- ja opiskelijahuollon lain uudistuminen hyvinvoivan oppimisympäristön edistäjänä
- nuorten yhteiskuntatakuun alueellinen malli
- oppilas- ja opiskelijahuollon lakiuudistuksen sisältö

Puheenvuorojen jälkeen jaettiin kommenttipuheenvuoroja ja käytiin yhteistä keskustelua teemojen herättämistä ajatuksista. Tämän jälkeen osallistujat jakaantuivat työpajoihin.

Työpajojen keskusteluaiheet:

1. Palveluiden järjestäminen
 - kunnan ja koulutuksen järjestäjän yhteistyö
2. Osaamisen kehittämistarpeet
 - oppilaitoksen henkilöstö
 - opiskelijahuollon ja opiskelijaterveydenhuollon henkilöstö

Työpajoissa on tarkoitus keskustella ja koota aiheisiin liittyviä tavoitteita, tahtoa, toiveita ja tarpeita. Keskustelujen tuotokset esitellään kaikille.

Lopuksi sovitaan alueellisen yhteistyön jatkamisesta.

Tuotos:

Työpajaseminaarin kommenttipuheenvuoroista ja keskusteluista kootaan muistiot, jotka lähetetään seminaariin osallistujille ja joita hyödynnetään alueellisen yhteistyön jatkotyöstämisessä.

Alueellinen työpajaseminaari 1.

Mitä tavoittelimme

Miten
työskentelimme

Mitä tuloksena

Yhteistä keskustelua ja
pohdintaa lakiuudistuksen
asettamista haasteista
palveluiden järjestämiselle

Alueellisen yhteistyön
mahdollisuuksien
kartoittaminen

Yhteistyön jatkamisen
suunnitteleminen ja
sopiminen

Esittely-
puheenvuorot

Kommentti-
puheenvuorot

Työpaja-
työskentely

Kokoava
yhteiskeskustelu

Tiivistelmä kommentti-
puheenvuoroista ja
työpajojen
keskusteluista:

Palveluiden
järjestäminen kunnan
ja koulutuksen
järjestäjän yhteistyönä

Osaamisen
kehittämistarpeet

- oppilaitoksen
henkilöstö
- opiskelijahuollon
henkilöstö
- opiskeluterveyden-
huollon henkilöstö

Alueellisen yhteistyön pohjustus - verkkokeskustelu

Verkkokeskusteluun osallistuminen kestää noin puoli tuntia

Tavoitteena on alueellisen yhteistyön käynnistäminen ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain uudistukseen yhdessä valmistautuminen. Tarkoituksena on virittää keskustelua ja vuorovaikutusta kuntien ja koulutuksen järjestäjien johdon ja työntekijöiden välillä alueellisen yhteistyön mahdollisuuksista ja koota työvälaineitä alueellisen seminaarin toteutukseen. Keskustelu toteutetaan verkkotyökalun avulla niin, että kukin toimijataho käsittelee aihetta omissa vakiintuneissa työryhmäpalavereissaan. Saatekirje ja ohjeet verkkotyöskentelyyn lähetetään eri toimijatahojen yhteyshenkilöille sähköpostilla ja he jakavat sen edelleen omille työryhmilleen. Verkkoalustalle on ladattu edustajaryhmän keskustelusta video, joka saattelee uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämän alueellisen yhteistyön kehittämiseen.

Videon katsomisen jälkeen työryhmä keskustelee ja kokoaa ajatuksensa verkkoalustalle seuraaviin kysymyksiin:

1. mitä sinulle merkityksellistä kuult videoon keskustelussa?
2. mitä vaikutuksia lakimuutoksella on omaan työhönne?
3. mitä annettavaa teillä on alueelliseen yhteistyöhön? mitä voisitte saada alueelliselta yhteistyöltä?

Verkkotyökalun käyttöön kutsutut ja osallistuneet pääsevät lukemaan muiden osallistujien kommentteja.

Tuotos:

Verkkokeskusteluista kootaan tiivistelmä kaikille osallistujille ja alueellisen seminaarin työpajojen työskentelyyn.

Alueellisen yhteistyön pohjustus - verkkokeskustelu

Mitä tavoittelimme

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain uudistukseen valmistautumista

Keskustelua ja vuorovaikutusta kuntien ja koulutuksen järjestäjien välillä

Merkityksellisten teemojen tunnistamista

Alueellisen työn mahdollisuuksien kokoamista

Miten työskentelimme

Edustajaryhmän keskustelun videointi

Kommentointikeskustelut verkkotyökalun avulla

Muiden osallistujien kommenttien lukemisen mahdollisuus

Mitä tuloksena

Tiivistelmä käydyistä verkkokeskusteluista:

Alueelliseen yhteistyöhön liittyviä odotuksia, huolenaiheita, pelkoja,

Mitä hyvää, mitä mahdollisuuksia,

mitä kysymyksiä ja toimenpide-ehdotuksia

Mitä annettavaa alueelliseen yhteistyöhön ja mitä saatavaa alueelliselta yhteistyöltä

Alueellinen työpajaseminaari 2

Seminaari kestää koko päivän klo 9-15.30

Alueellisen seminaarin tavoitteena on koota kuntien ja koulutuksen järjestäjien johtoa ja työntekijöitä keskustelemaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain uudistuksesta. Tarkoituksena on edistää alueellista yhteistyötä ja vuorovaikutusta oppimisympäristöjen hyvinvoinnin alueellisessa kehittämistyössä. Seminaarin alussa esitellään yhteinen pohjustus oppilas- ja opiskelijahuoltolain uudistuksesta ja yhteisöllisen oppilaitoksen kehittämisestä. Sen jälkeen osallistujat valitsevat haluamansa työpajan osallistavaa työskentelyä varten:

Työpaja 1. Mitä lakimuutos tarkoittaa meidän oppilaitoksessa ja minun työssä?

- Työpajan keskusteluissa pohditaan lakimuutoksen vaikutusta oppilaitokseen.
- Mitkä asiat teidän oppilaitoksessa synnyttävät eniten keskustelua?
- Onko jotain lakimuutoksen vaikutusta mistä ei ole vielä keskusteltu lainkaan?

Työpajan työskentelyn menetelminä käytetään tunneriviä ja prosessikävelyä.

Työpaja 2. Opiskelijahuollon kokonaisuus lakiuudistuksen jälkeen

- Millaista yhteistyötä Keski-Uudellamaalla kannattaa lakiuudistuksen kanssa tehdä?
- Kuinka kuntien ja koulujen välinen yhteistyö organisoidaan?
- Mitä samankaltaisuuksia siinä voisi olla eri paikkakunnilla?
- Voimmeko luoda yhteisen rakenteen hyvinvointisuunnitelmille?

Työpajan työskentelyn menetelmänä käytetään tulevaisuustyöskentelyn aarrekartta -menetelmää.

Työpaja 3. Yhteisöllisyys käytännössä

- Työpajassa jatketaan keskustelua aamupäivän yhteisöllisyys-työskentelyn pohjalta ja tuodaan siihen vielä lisää konkretiaa.
- Kuinka kehitetään yhteisöllistä oppilaitosta?
- Mitä yhteisöllisyys tarkoittaa oppilas- ja opiskelijahuollon näkökulmasta käytännön tasolla?

Työpajan työskentelyn menetelmänä käytetään open space -menetelmää.

Työpajojen keskustelujen tuotoksen esitellään lopuksi kaikille. Loppukoonti toteutetaan seminaarin vetäjien kootessa keskustelut jäsenetysti yhteen.

Tuotos:

Työpajojen ja seminaarien tuotoksista kootaan muistiot, jotka lähetetään seminaariin osallistujille ja joita hyödynnetään alueellisen yhteistyön jatkotyöstämisessä.

Alueellinen työpajaseminaari 2.

Mitä tavoittelimme

Miten työskentelimme

Mitä tuloksena

Yhteistä keskustelua ja pohdintaa lakiuudistuksen vaikutuksen tasoista

Tavoitteen kirkastaminen alueelliselle yhteistyölle

Oppilaitostason keskeisten muutostarpeiden tunnistaminen

Työntekijätason näkökulma: mitä lakimuutos tarkoittaa omassa työyhteisössäni ja työssäni?

Tunnetuksi

Porinaryhmät

Prosessikävely

Tulevaisuus-työskentely
aarekartta-
periaatteella

Open space -
menetelmä

Tiivistelmä työpajojen keskusteluista:

Mistä puhumme paljon, mistä vähän ja mistä ei puhuta, mutta pitäisi

Mitkä askeleet vievät työtä eteenpäin

Millaista yhteistyötä nyt tehdään

Kuinka kuntien ja koulujen välinen yhteistyö organisoidaan

Mitä yhteisöllisyys tarkoittaa ja kuinka sitä voidaan kehittää

Alueellisen yhteistyön jatkotyöstäminen - verkkokeskustelu

Verkkokeskusteluun osallistuminen kestää noin puoli tuntia

Tavoitteena on jatkaa alueellista yhteistyötä oppimisympäristöjen hyvinvoinnin kehittämistyössä. Alueellisen seminaarin tuotoksista on koottu ehdotuksia oppilas- ja opiskelijahuoltotyön kehittämisen jatkotyöskentelyä varten. Verkkokeskustelun avulla on tarkoitus koota osallistujien kommentteja siitä, mitkä ovat tärkeimpiä aiheita alueellisen yhteistyön jatkotyöskentelyyn. Keskustelu toteutetaan verkkotyökalun avulla niin, että kukin toimijataho käsittelee aihetta omissa vakiintuneissa työryhmäpalavereissaan. Saatekirje ja ohjeet verkkotyöskentelyyn lähetetään kaikille seminaariin ja edelliseen verkkokeskusteluun osallistujille.

Työryhmä keskustelee ja kokoaa ajatuksensa verkkoalustalle seuraaviin kysymyksiin:

- Mitkä asiat teidän oppilaitoksessa voisivat eniten hyötyä yhteisestä työstämisestä? Mihin asioihin kannattaisi seuraavaksi käytettävissä olevat yhteistyön resurssit lähiaikoina suunnata?

Sen jälkeen työryhmä äänestää tärkeimmät yhteisen kehittämisen aihealueet seuraavista vaihtoehdoista:

- Yhteinen alueellinen runkoehdotus ja sisältöehdotuksia oppilaitoskohtaisen opiskeluhuollon suunnitelmaan
- Yhteys lastensuojelulain mukaiseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan
- Tiedonkulku, tietosuoja, tietojenkäsittely ja rekisterit
- Ennaltaehkäisevä työ ja yhteisöllisyys
- Opiskeluhoitoryhmän työn organisointi / uudistaminen ja vastuiden määrittely
- Yhteistyö kunnan ja oppilaitoksen välillä
- Oppilashuollon suunnitelma osaksi arkea
- Lasten ja nuorten äänen kuuleminen – Mitä he odottavat hyvinvoinnin tuelta?
- Oppilaitoksen henkilökunnan opiskeluhuollollisen osaamisen lisääminen
- Johtaminen, prosessin johtaminen, erilaisten suunnitelmien ja lainsäädännön integroiminen, tahtotila, aloitteellisuus
- Alueellinen ammatillinen yhteistyö
- Opiskelijahuollon henkilöstö, työn jatkuvuus, kelpoisuudet, rekrytointi, osaaminen

Verkkotyökalun käyttäjät pääsevät lukemaan muiden osallistujien kommentteja ja äänestyksen yhteenvetoa.

Tuotos:

Verkkotyökalun kommenttien ja äänestyksen tuotoksista tehdään ehdotus alueellisen yhteistyön jatkotyöstämisen periaatteista ja suunnittelun resursoinnista.

Alueellisen yhteistyön jatkotyöstäminen - verkkokeskustelu

Mitä tavoittelimme

Keskustelua ja vuorovaikutusta kuntien ja koulutuksen järjestäjien välillä

Alueellisen yhteistyön jatkamisen ja edellytysten kirkastaminen

Yhteisen kehittämisen aihealueiden pohtiminen ja kokoaminen

Miten työskentelimme

Kommentointikeskustelut verkkotyökalun avulla

Aihealueiden äänestys

Muiden osallistujien kommenttien lukemisen mahdollisuus

Mitä tuloksena

Tiivistelmä käydyistä verkkokeskusteluista:

Mitä hyötyä oppilaitoksille on alueellisesta kehittämissyhteistyöstä

Mitkä ovat yhteisen kehittämisen seuraavat askeleet ja aihealueet

Ehdotus alueellisen yhteistyön jatkotyöstämisen periaatteista

VALIDIA AMMATTIOPISTO

Julkaisun työryhmä:

Minna Lumme, koulutusjohtaja

Rita Hintsala, projektipäällikkö

Seija Eskola, kehittämispäällikkö

Alueellisen yhteistyön kehittämiskumppanit:

Keuda, Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä

Hyria koulutus

Järvenpään kaupunki

Kansikuva: Tero Sarén, kuva-artsaaniopiskelija

Validia Ammattiopisto, ent. Invalidiliiton Järvenpään koulutuskeskus

